

העדה הדרוזית בישראל

יש בעולם כ-1.2 מיליון דרוזים, ורובם נמצאים בסוריה, לבנון וישראל. מרכזי היישובים הדרוזים בישראל נמצאים בעיקר באזור הכרמל, הגליל וברמת הגולן. מספר התושבים הדרוזים בישראל בסוף שנת 2005 היה כ-115 אלף נפש. בשנת 1956 הוכרו הדרוזים בישראל כעדה דתית רשמית ומאותה שנה הם משרתים בצה"ל שירות חובה.

תולדות העדה הדרוזית

ראשיתה של העדה לפני כאלף שנים, בתקופתו של הח'ליף הפאטמי אל-חאכם באמר-אללה, ששלט במצרים בשנים 996-1021.

אל חאכם ייסד דת חדשה ו**הכריז** על עצמו כ**התגלמות** של האלוהות עלי אדמות. כיוון שראו בו **בוגד** בעקרונות האיסלאם הוא **נאלץ** לברוח ממצרים ללבנון, והחל להפיץ את **עקרונות** דתו החדשה באזור.

עיקרי האמונה והמסורת בעדה הדרוזית

עקרון הדת הדרוזית הוא רעיון ייחודו של האלוהים.

עיקריה של הדת הדרוזית **חסויים**: סודותיה ידועים רק ל**אנשי הדת: העוקאל** "ל**עוקאל**"- מותר לקרוא בספרי הדת ולפרש אותם ויש להם כללי התנהגות **קפדניים**. הם מתלבשים בבגדים מיוחדים: **גלימות** ארוכות, כחולות או שחורות, וכיסוי ראש לבן. כדי להתקבל ל"עוקאל" צריך לשמור על **מוסר** גבוה ואורח חיים **צנוע**.

יתר בני העדה נקראים "**ג'והאל**" (חסרי ידע בדת). עליהם **חלים** כללי התנהגות פחות חמורים, ואסור להם לקרוא בכתבי הקודש. למרות זאת יש להם **מושג** לגבי סודות הדת משיחות עם הורים, קרובים ומחינוך דתי לא פורמאלי.

אפשר להצביע על מספר עקרונות מרכזיים בדת הדרוזית:

1. **חובת** האמונה באל יחיד.
2. החובה **לדבוק** באמת ולדבר אמת.
3. החובה לעזור לכל דרוזי הנמצא בסכנה.
4. חוק חשוב של הדרוזים **מרשה** להם להסתיר את דתם **ולהתחזות** לבני דת אחרת, בתנאי שבתוך תוכם ישמרו על אמונתם האמיתית.
5. הדרוזים מאמינים שכאשר אדם נפטר, נשמתו נכנסת מיד לגופו של ילד הנולד בדיוק באותו הרגע. אמונה זאת מתבטאת ביחס לקבורת המת ומנהגי האבלות של העדה. האמונה **בגלגול נשמת** המת מאפשרת **השלמה** מהירה יותר עם המוות.

ילדים דרוזים מחליטים בגיל 15 אם להיות דתיים או **חילוניים**. תמיד אפשר "לחזור בתשובה" או להפוך לחילוני, אך לדתי שהופך לחילוני אסור לגלות את עיקרי הדת. בשנים הראשונות קיבלה הדת הדרוזית **מצטרפים** חדשים, ולאחר מכן, עקב **רדיפות** מצד המוסלמים, **ננעלו** שערי הדת ומאז הדרוזים אינם מקבלים מאמינים חדשים ורואים **בחומרה** נישואי תערובת. אדם שמתחתן עם לא דרוזי או מביא ילדים עם לא דרוזי, נחשב כלא דרוזי וכן ילדיו לא יהיו דרוזים, ולרוב לא מתקבל במשפחתו או בחברה. אך אם הוא **מתגרש**, הוא יכול לחזור לעדתו.

ההיסטוריה של החברה הדרוזית בארץ ישראל

רק חלק קטן מהעדה הדרוזית מרוכז בישראל וקשה לקבוע מתי בדיוק החלה ההתיישבות הדרוזית בארץ ישראל.

הדרוזים בישראל חיו בכפרים שהוקמו בעיקר בשני **מוקדים**: בגליל ובכרמל. הדרוזים שבאו במטרה לזכות בביטחון ובקיום נפרד, הקימו בכרמל עשרות כפרים, מהם **נשארו** היום רק שניים גדולים: דליית אל כרמל ועוספיה. בגליל יש כ-12 יישובים דרוזים.

ב-1909 קיבלו הדרוזים הכרה רשמית למחצה והשייח' מוחמד טריף מונה כ**שופט** לעדה הדרוזית בארץ.

בתקופת השלטון העות'מאני ה**יגרו** דרוזים רבים מהגליל ללבנון, מפני ששם היו **פטורים** מחובת הגיוס וכיוון שבאזור זה היו בטוחים ועצמאיים.

בשנת 1917, עם הכיבוש הבריטי ותחילת המנדט, השתנה יחס השלטון אל הדרוזים בארץ ישראל והם קיבלו זכויות כמו כל עדה אחרת.

עדה ethnic group
רשמית officially

תולדות history
ייסוד, ליסד to found, to establish

להכריז to declare
התגלמות embodiment

בוגד traitor
נאלץ was forced to

לברוח to flee
להפיץ to distribute

עקרונות principle
ייחוד singularity

חסוי, חסויים covert, confidential
יחידי סגולה special, singled out

מכונה, מכונים called
רשאים allowed

נדרשים required
קפדניים strict

גלימות robes
מוסר morals

צנוע modest
חלים apply

מושג concept, idea

חובה obligation
לדבוק to adhere to

מרשה, להרשות to allow
להתחזות to impersonate

גלגול נשמות reincarnation
מתבטאת expresses itself

אבלות mourning
השלמה coming to terms

חילוני - secular

מצטרפים, להצטרף to join, joiners
רדיפות persecution

ננעלו, להנעיל to be locked
בחומרה severely

מתגרש, להתגרש to be divorced

מוקד, מוקדים center, focus
שופט judge

היגרו, להגר to immigrate
פטורים exempt

כיבוש **occupation, conquest**
יחס **attitude**

דחו, לדחות to reject
העדיפו, להעדיף to prefer
לנקוט עמדה to take a stand

סכסוך **conflict**
מיעוט - minority
נחקק – was legislated
בחרפות – severely

השתלבה, להשתלב to be integrated
סיפח, לספח to annex
מחאה protest
חרפה strong
הכריזו, להכריז to declare
קבע permanent
מנצלים, לנצל to take advantage of
הטלת חרם banning
הנהגת leadership
מתערבת, להתערב to get involved
סוגייה issue
מוגבל limited
נאמנות - loyalty

חדירה penetration
תעשייה **industry**
מגזר **sector**
השכלה education

מטרה goal

ניכרת evident
השפעה influence
מקפיד, להקפיד to be strict about
ינהגו - יתנהגו

פעילי ציבור public activists

מסגרת **framework**

הדוקים tight

מבנה **structure**

חמולה (from Arabic) clan

טהורה pure

שייכת belongs

מעמד class, status

מיועד intended

מעניקים, להעניק – לתת

לקפח to discriminate against

ירושה inheritance

פסק דין verdict

גט divorce

צנעה modesty

בשנת 1929 דחו הדרוזים את קריאתו של חאג' אמין אל חוסייני, שהיה המופתי
הירושלמי, להצטרף אל המחנה הערבי הלאומי. הם העדיפו לנקוט עמדה ניטראלית
בסכסוך הערבי-יהודי. למעשה, כבר במלחמת העצמאות היה שיתוף פעולה בין
היהודים והדרוזים, שהיו שני מיעוטים בסביבה של רוב ערבי מוסלמי.
בשנת 1957 הוכרו הדרוזים בישראל כעדה דתית מבחינה רשמית, דבר שלא זכו
לו באף מדינה אחרת, ומאותה שנה הם משרתים בצה"ל שירות חובה. ליחסים
הקרובים בין היהודים והדרוזים במדינת ישראל נתנו את השם "ברית דמים".
- בשנת 2018 נחקק בישראל חוק הלאום. רוב הדרוזים מתנגדים בחרפות
לחוק, ואומרים שהוא הופך אותם לאזרחים סוג ב'.

הדרוזים ברמת הגולן

ביוני 1967 כבשה ישראל חלק ניכר מרמת הגולן ובכלל זה ארבעה כפרים דרוזיים
שבהם חיים היום כ-20,000 אנשים. היחסים בין השלטון הישראלי לבין הדרוזים
ברמת הגולן נוחים בדרך כלל, מפני שבישראל כבר התקיימה ב-1967 קהילה דרוזית
גדולה שהשתלבה בחיי המדינה. בשנת 1981 התקבל חוק הגולן שסיפח למעשה את
הגולן למדינת ישראל. הדרוזים ברמת הגולן קיבלו את החוק במחאה חריפה והכריזו
על שביתה כללית. הם שרפו את תעודות הזהות הישראליות שקיבלו מהמדינה. כיום,
רוב הדרוזים ברמת הגולן מוקרים כתושבי קבע בישראל, אבל לא כאזרחים. הם יכולים
לקבל אזרחות ישראלית, אבל רק מעטים מהם, 677 איש במרשם האוכלוסין של
2006, מנצלים את האפשרות. מי שמחליט להתאזרח בישראל מסתכן בהטלת חרם
מצד בני הקהילה שלו. הנהגת הדרוזים שמחוץ לרמת הגולן אינה מתערבת בדרך כלל
בסוגיית אזרחותם של הדרוזים ברמת הגולן. ישראל אינה מכירה בדרוזים ברמת הגולן
כאזרחים סורים, ורובם מוגדרים כמי שאזרחותם "אינה ברורה". בינם לבין סוריה
מתקיים קשר מוגבל, בעיקר באמצעות שליחת צעירים ללימודים באוניברסיטאות
בסוריה. במשך הרבה שנים הממשלה הסורית גם קנתה תפוחים במחיר יקר מאוד
מהחקלאים הדרוזים בגולן, כדי לשמור על הנאמנות שלהם למשטר הסורי. מאז
התחלת מלחמת האזרחים בסוריה נפסקו כמעט לגמרי הקשרים בין הדרוזים משני
עברי הגבול.

החברה הדרוזית

החברה הדרוזית היא חברה כפרית. מאז ומתמיד התגוררו הדרוזים בכפרים
והתפרנסו מחקלאות. עם הכרזתה של הדת הדרוזית כדת עצמאית החלו דרוזים רבים
לעבוד מחוץ לכפר ורבים מהם משרתים במשטרה, בצה"ל ובמשמר הגבול. בשנים
האחרונות החלה חדירה של התעשייה למגזר הדרוזי.
בשנת 1995 הממשלה בישראל החליטה לשפר את מצב החינוך בעדה הדרוזית והיום
הרבה מהצעירים בכפרים הדרוזים הם בעלי השכלה גבוהה.
בקרב הצעירים בכפרים יש פעילות חברתית חינוכית רבה שמטרתה לשמור מצד אחד
על זהותם הדרוזית ומצד שני להמשיך ולהשתלב בחברה הישראלית כאזרחים שווים
זכויות.
בתחומים אחרים עדיין ניכרת ההשפעה המסורתית בחברה הדרוזית. המנהיג של
הכפר הוא איש דתי ומקפיד שאנשי הכפר ינהגו על פי עקרונות המוסר של הדת, אך
לצידו עומדים המנהיגים החילוניים, פעילי הציבור אשר פועלים במסגרת השלטונות
החילוניים ופעילים למען החברה הדרוזית.
למשפחה יש חלק חשוב בחייו של בן העדה הדרוזית. המשפחה המצומצמת (בעל,
אישה והילדים הלא נשואים) קשורה בקשרים הדוקים אל המשפחה המורחבת, והכפר
הדרוזי בנוי במבנה של חמולות.

האישה מקבלת יחס מיוחד בחברה הדרוזית, היא נחשבת לטהורה ושייכת מלכתחילה
למעמד ה"עוקאל". הדרוזים מקפידים לקבל את הסכמת האישה להתחתן עם הגבר
המיועד ומעניקים לה במסגרת המשפחה מעמד השווה למעמד הגבר. על הבעל
להבטיח לאשתו מגורים ולהקפיד שלא לקפח אותה בירושה. דרוזי אינו יכול לגרש את
אשתו ללא פסק דין של בית הדין הדרוזי, ולאישה ניתנת אותה הזכות לדרוש גט
מבעלה באופן שווה לגבר.
היחס בעדה הדרוזית לצנעתה של הבת והאישה קפדני מאוד.